

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Peldu iela 25, Rīga, LV-1494, tālr. 66016740, e-pasts pasts@varam.gov.lv, www.varam.gov.lv

Rīgā, 13.06.2024. Nr. 1-18/3831

Uz 24.05.2024. Nr. 2.1-12/471

Jelgavas valstspilsētas pašvaldībai

Par saistošajiem noteikumiem Nr. 24-23

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – ministrija) atbilstoši kompetencei ir izvērtējusi Jelgavas valstspilsētas pašvaldības (turpmāk – pašvaldība) 2024. gada 23. maija saistošos noteikumus Nr. 24-23 “Ēku numerācijas un ielu nosaukumu norāžu izvietojuma kārtība Jelgavas valstspilsētā” (turpmāk – saistošie noteikumi) un izsaka šādu iebildumu.

Lūdzam izvērtēt iespēju par saistošo noteikumu neievērošanu nepiemērot administratīvo atbildību, tā vietā paredzot pašvaldībai tiesības izdot tiesiskus pienākumus nosakošus administratīvos aktus.

Saistošo noteikumu izdošanas tiesiskais pamatojums cita starpā norādīts Pašvaldību likuma 45. panta pirmās daļas 3. punkts, saskaņā ar ko pašvaldības dome ir tiesīga izdot saistošos noteikumus un paredzēt administratīvo atbildību par to pārkāpšanu, nosakot administratīvos pārkāpumus un par tiem piemērojamos administratīvos sodus, ja likumos nav noteikts citādi, par teritoriju un būvju uzturēšanu, ciktāl tas saistīts ar sabiedrības drošību, sanitārās tīrības uzturēšanu un pilsētvides ainavas saglabāšanu. Līdz ar to šo saistošo noteikumu regulējumam ir jāattiecas uz teritoriju un būvju uzturēšanu un vienlaikus jābūt saistītam ar sabiedrības drošību, sanitārās tīrības uzturēšanu vai pilsētvides ainavas saglabāšanu.

Vēršam uzmanību uz to, ka Pašvaldību likuma 44. panta otrā daļa paredz tiesības pašvaldībai izdot saistošos noteikumus, lai nodrošinātu pašvaldības autonomo funkciju izpildi, ievērojot likumos vai Ministru kabineta noteikumos paredzēto funkciju izpildes kārtību. Šā panta trešā daļa nosaka, ka saistošajos noteikumos, kas nodrošina pašvaldības autonomo funkciju izpildi, var paredzēt pašvaldības tiesības izdot tiesiskus pienākumus nosakošus administratīvos aktus, ciktāl tie nepieciešami saistošajos noteikumos ietvertu normu īstenošanai. Savukārt, paredzot administratīvo atbildību, ir jāizvērtē vairāki kritēriji, lai secinātu, vai konkrētajā gadījumā administratīvā atbildība ir nepieciešama un pieļaujama. Pašvaldības saistošo noteikumu paskaidrojuma rakstā par katru paredzēto administratīvo pārkāpumu iekļaujams pilnvērtīgs, sistēmisks un viegli uztverams vismaz šādu kritēriju izvērtējums: 1) administratīvā akta (procesa) prioritātes princips; 2) sabiedriskās kārtības mērķa sasniegšanas efektivitāte; 3) problēmsituācijas attiecināmība uz publiski tiesiskajām attiecībām; 4) problēmsituācijas bīstamība un kaitīgums; 5) aizliegums paredzēt administratīvo atbildību par administratīvā akta labprātīgu neizpildīšanu. Nozīmīgs rādītājs ir arī problēmsituācijas aktualitāte, proti, vai attiecīgi pārkāpumi faktiski tiek izdarīti pietiekami bieži, lai par to būtu nepieciešams paredzēt administratīvo atbildību.

Pirmais un svarīgākais kritērijs ir administratīvā procesa prioritātes princips. Kā norādīts juridiskajā literatūrā, izstrādājot attiecīgās administratīvo atbildību regulējošās tiesību normas, nepieciešams ievērot administratīvā akta izdošanas prioritātes principu, proti, ja ir nepieciešams panākt, lai persona izpilda noteiktas normatīvo aktu prasības, prioritāte ir administratīvā akta izdošanai, nosakot pienākumu atbilstošā termiņā novērst neatbilstības un izpildīt prasības.¹ Administratīvā atbildība paredzama par tādiem pārkāpumiem, kuri vairs nav novēršami un ir ar augstu bīstamības pakāpi. Tomēr, ja attiecīgā pienākuma īstenošanu var joprojām panākt (tostarp arī novērst pārkāpuma sekas, atjaunot pirms pārkāpuma esošo stāvokli utt.) ar administratīvā akta vai cita nesodoša rakstura administratīvi tiesiska līdzekļa palīdzību, administratīvā atbildība nav paredzama.

Ministrijas ieskatā, saistošo noteikumu pārkāpumi ir novēršami (piemēram, ir iespējams izvietot nepieciešamās noteikumos minētās plāksnes vai norādes, novērst to izmēru, krāsas un citas neatbilstības), kā arī nav saskatāms, ka šādi pārkāpumi varētu būt saistīti ar augstu bīstamības pakāpi. Lai arī adresācijas objekta atrašanās vietas ātra noteikšana dažkārt varētu būt īpaši svarīga, plāksņu esība parasti nav vienīgais līdzeklis, kā varētu noskaidrot atrašanās vietu. Līdz ar to šajā gadījumā ir iespējams izdot administratīvu aktu un noteikt pienākumu novērst konstatētās neatbilstības. Vienlaikus jāņem vērā tas, ka saistošo noteikumu prasību izpilde ir saistīta ar zināmiem finansiāliem izdevumiem. Ja privātpersonai tiek piemērots administratīvais sods, tad zināmā mērā administratīvā soda izpilde apgrūtina šo prasību izpildi. Personai pieejamie finanšu līdzekļi tā rezultātā tiek novirzīti soda samaksai, nevis attiecīgo neatbilstību novēršanai. Tādējādi administratīvā soda piemērošana varētu attālināt no mērķa panākt normatīvā akta prasību izpildi. Savukārt administratīvā procesa piemērošana veicinātu saistošo noteikumu mērķa sasniegšanas efektivitāti.

Ievērojot minēto, ministrija aicina pašvaldību precizēt saistošo noteikumu izdošanas tiesisko pamatojumu, norādot, ka saistošie noteikumi izdoti, pamatojoties uz Pašvaldību likuma 44. panta otro daļu, kā arī aizstāt administratīvo atbildību ar pašvaldības tiesībām izdot tiesiskus pienākumus nosakošus administratīvos aktus, attiecīgi precizējot saistošo noteikumu paskaidrojuma rakstu.

Gadījumā, ja administratīvā atbildība par saistošo noteikumu neievērošanu tiek saglabāta, nepieciešams papildināt paskaidrojuma rakstu ar skaidrojumu, kāpēc netiek ievērots administratīvā akta (procesa) prioritātes princips un kā administratīvā atbildība veicinās noteikumu mērķa sasniegšanu, kā arī aprakstīt problēmsituācijas bīstamību un kaitīgumu un identificēt gadījumus, kādos gadījumos un cik bieži administratīvā atbildība ir piemērota.

Vienlaikus informējam, ka ministrijas tīmekļvietnē ir pieejamas vadlīnijas saistošo noteikumu par ielu un nekustamo īpašumu nosaukumu, ēku numuru vai nosaukuma plāksņu izvietojumu un noformēšanu izdošanas tiesiskais pamatojums.²

Attiecībā uz šajā atzinumā izteiktajiem iebildumiem lūdzam nodrošināt pašvaldības saistošo noteikumu atbilstību ārējo normatīvo aktu ar augstāku juridisko spēku prasībām, ievērojot ministrijas sniegto atzinumu.

Ja pašvaldība nolemj precizēt saistošos noteikumus atbilstoši ministrijas atzinumam, saskaņā ar Pašvaldību likuma 47. panta piekto daļu pēc precizēšanas saistošie noteikumi ir atkārtoti nosūtāmi ministrijai atzinuma sniegšanai šā panta otrajā daļā noteiktajā kārtībā.

Ja pašvaldība nepiekrīt ministrijas atzinumam pilnībā vai kādā tā daļā, atbilstoši Pašvaldību likuma 47. panta sestajai daļai divu mēnešu laikā pēc atzinuma saņemšanas pašvaldības dome pieņem lēmumu, kurā sniedz pamatojumu, kā arī triju darba dienu laikā pēc lēmuma parakstīšanas

¹ Māliņa I. Jaunu administratīvo pārkāpumu sastāvu veidošana. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 54.-55. lpp.;

² Pieejams šeit: <https://www.varam.gov.lv/lv/media/38544/download?attachment>;

nosūta saistošos noteikumus un to paskaidrojuma rakstu kopā ar minēto lēmumu ministrijai un izsludināšanai oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".³

Ar cieņu
valsts sekretāra vietniece

I.Oša

Cibuļskis 67026919
aigars.cibuļskis@varam.gov.lv

³ saskaņā ar Pašvaldību likuma 47. panta septīto daļu pēc šā panta sestajā daļā noteiktajiem termiņiem pašvaldība attiecīgos saistošos noteikumus nav tiesīga publicēt.